

MARIJA-ANA DÜRRIGL, *Čti razumno i lipo. Ogledi o hrvatskologoljskoj srednjovjekovnoj književnosti*. Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2007., 213 str.

Knjiga Marije-Ane Dürriigl: *Čti razumno i lipo. Ogledi o hrvatskologoljskoj srednjovjekovnoj književnosti* sadržava predgovor i devet znanstvenih studija koje se bave raznim pitanjima i problemima hrvatskologoljske srednjovjekovne proze, i to s raznih aspekata. Studija naslovljena »Kompozicijska posebnost hrvatskologoljske legende o svetom Pavlu Pustinjaku« bavi se raznim aspektima legende, od kompozicijskih specifičnosti, preko likova do žanrovskih odrednica. Osim strukturnim obilježjima djela, autorica se posebno pozabavila fenomenom mučeništva kao dominantnom svjetonazorskom koncepcijom srednjovjekovnih legendi.

U studiji »Između miješanja i slaganja: struktura teksta *Milost' i Istina sretosta se Pravda i Mir' obcelivasta se*« autoricu ponajviše zanima alegoričnost istraživanog teksta s jedne, a njegove generičke specifičnosti s druge strane. Sljedeća studija u knjizi Marije-Ane Dürriigl posvećena je eshatološkom tekstu *Ovo e sudb g(ospo)d(i)na b(og)a kada oće dati za dobra dela dobru plaću a za zala muku vêčnu*: autorica analizira žanrovske, kompozicijske i naratološke osobine tog hibridnog teksta u kojem se prepleću žanrovska obilježja teološkog teksta, prenja/moraliteta i viđenja budućih događaja s refleksijama iz Biblije, a čija je temeljna funkcija poticaj na pokoru. Osim navedenih pitanja, autoricu je zaintrigirao i stil navedenoga teksta, a isto tako modusi pripovjedačeve prisutnosti u tekstu. Posebno je zanimljiva studija »Signali moguće izvedbe (performance) hrvatskologoljskih pripovjednih tekstova« u kojoj se autorica pozabavila pitanjem performativnosti, izvedbenosti, usmenosti srednjovjekovnih tekstova. Polazeći od indikatora performativnosti u samim tekstovima, primjerice u *Legendi o Ivanu Zlatoustom*, te u nekim drugim srednjovjekovnim tekstovima, ponajprije u prenjima, autorica korak po korak rekonstruira moguću izvedbenu situaciju i performativni kontekst nekih srednjovjekovnih narativnih djela, i to na temelju raznovrsnih tekstualnih signala. Pojam »paratekstualnosti« bio je poticaj Mariji-Ani Dürriigl za istraživanje modusa egzistencije srednjovjekovnog teksta, za rubne zone teksta koje svojevrsnom autoreferencijalnošću postavljaju okvir za razumijevanje teksta i njegovu interpretaciju. U tom smislu u ovoj se studiji autorica pozabavila naslovima

tekstova, njihovim samoimenovanjem s jedne strane, a položajem pojedinog teksta unutar zborničke cjeline s druge strane.

U studiji »Važnost paratekstualnih indikatora za genološko izučavanje srednjovjekovnih tekstova – primjer ‘naslovnih pojmova’« autorica se pozabavila paratekstovima kao važnim indikatorom genološkog samorazumijevanja i autoimenovanja srednjovjekovnog žanra. Naime, budući da ne poštuju antičke genološke norme, srednjovjekovni autori svoja djela imenuju specifičnim nazivima; iz takvih imenovanja autorica nastoji sučeliti stanovišta prošlosti i ona sadašnjosti u vezi s medievalnim genološkim pojmovljem.

Od svih srednjovjekovnih žanrova autoricu ponajviše zanima problem srednjovjekovnih vizija, jer taj oblik u hrvatskoj medievalnoj književnosti doseže vrlo visoku estetičku razinu, a još više stoga jer je to žanr koji svojim motivsko-tematskim svjetovima (putovanje ili viđenje onostranog, pitanje odnosa dobra i zla, mogućnost promjene čovjekova bića, problemi kršćanskog dualizma, srednjovjekovnog imaginarija) ponajbolje osvjetljava unutrašnji život srednjovjekovnog čovjeka. Tako su tri posljednje studije u knjizi posvećene analizi raznih aspekata srednjovjekovnih vizija: to su »Eshatološke vizije: etika, retorika, memorija, egzemplarnost, literarnost«, »Jedno razmišljanje uz viziju prijepora duše s tijelom« te vrlo moderno koncipirana studija »Žudnja kao karakterološko i motivacijsko načelo hrvatskoglagoljskih vizija«, u kojoj se autorica pozabavila, s pozicija književne antropologije, fenomenom žudnje u hrvatskim srednjovjekovnim vizijama. Osim analize strukturnih osobina vizijskih žanrova (retoričko-stilska uobličenaost, kompozicijska načela, oblikovanje fabule, izgradnja likova), autoricu u vizijama posebno zanimaju imagološke koncepcije srednjovjekovlja: predodžbe onostranosti, odnos autora i publike, etičnost, pamćenje, žudnja itd.

Knjiga M.-A. Dürriegl *Čti razumno i lipo; Ogledi o hrvatskoglagoljskoj srednjovjekovnoj književnosti* u cijelosti posvećena strukturnim, generičkim i književnoantropološkim problemima hrvatske srednjovjekovne proze kao estetički najrelevantnijeg dijela korpusa hrvatske medievalne književnosti, polazi od u suvremenosti oživljene misli da je to razdoblje hrvatske kulture ne samo razdoblje pismenosti nego i razdoblje u kojem su se ostvarivala poetičko-estetički vrijedna djela i visoka razina literarnosti, ali na specifičan

način i posebnim sredstvima. Pritom autorica ne zastaje na strukturnim, retoričko-stilskim, kompozicijskim ili naratološkim obilježjima analiziranih tekstova, nego – potaknuta najsuvremenijim pristupima književnom tekstu, od književnoantropološkog do kulturnomaterijalističkog i kulturološkog, ulazi i u mnogo šire interpretacijske pothvate, osvjetljujući na relevantan i znanstveno primjeren način ne samo književnu produkciju hrvatskog srednjovjekovlja, nego isto tako razotkrivajući emocionalni i intelektualni habitus srednjovjekovnog čovjeka. Vrsno poznavanje ne samo hrvatske medievističke literature, nego još više vrlo relevantne europske medievistike te interes za književnoteorijsku problematiku, uvelike je pridonijelo kompleksnosti autoričinih pristupa i analitičkog aparata.

Svojom dominantnom koncepcijom, mišlju da djela hrvatske srednjovjekovne proze pripadaju neprijeporno umjetnosti riječi te da ostvaruju nerijetko značajne estetske dosege, a još više izrasla iz stava da ta djela omogućuju pogled u »mrak srednjega vijeka«, u emocionalni i intelektualni habitus srednjovjekovnog čovjeka, knjiga *Čti razumno i lipo* zauzima logično mjesto u povijesti hrvatske medievistike: nakon radova V. Štefanića, E. Hercigonje, A. Nazor, I. Petrović, S. Damjanovića i nekih drugih medievista, koji su hrvatsku srednjovjekovnu književnost proučavali ne samo kao spomenike pismenosti nego i svjedočanstva o smislu za lijepo u najranijim razdobljima naše kulture, ova knjiga to još jednom svojom analitičnošću, sustavnošću, književnopovijesnom i književnoteorijskom dosljednošću potvrđuje.

DUNJA FALIŠEVAC